

INTERVIU

J. MacGuillas: „Privalome būti budrūs, kad teisingumo nepaverstume preke“

2022 m. sausį prie Europos Sąjungos advokatūrų ir teisinių bendrijų tarybos (CCBE) vairo stojo advokatas iš Airijos – **Jamesas MacGuillas**. Šiuo metu CCBE atstovauja 45 šalių advokatūroms ir teisininkų draugijoms, o per jas – daugiau nei milijonui Europos advokatų. Vadovaujant J. MacGuillui organizacija tapo progresyvesnė ir, rodos, empatiškesnė, o gal tai nulėmė sudėtingas laikas: Rusijos karas Ukrainoje, su naujomis technologijomis susiję iššūkiai, senos ir naujos grėsmės advokato profesijai. Prezidentas J. MacGuillas sutiko su žurnalo „Advokatas“ skaitytojais pasidalyti savo požiūriu į advokatams kylančius iššūkius.

■ **Prezidente, Lietuvos advokatai jus pažįsta kaip CCBE lyderį, tačiau mūsų žurnalas skirtas ne tik teisininkams, todėl norime jus pristatyti, papasakoti apie jus. Kodėl pasirinkote advokato kelią? Kokia jūsų specializacija?**

– Mano viesaus atminimo tėvas buvo teisininkas (advokatas), todėl natūralu, kad man augant didėjo ir smalsumas, ką jis dirba. Kai susipažinau su teisinėmis problemomis, supratau, kad norėčiau sekti tėvo pėdomis. Tad baigiau mokslus ir 1986 m. tapau advokatu, kartu su tėvu praktikavau gimtajame mieste – 80 km nuo sostinės Dublino. Tuo metu advokatams už sostinės ribų nebuvo didelio specializacijų pasirinkimo, o daugumoje advokatų kontorų praktikavo tik po vieną ar du asmenis, jie ir bylinėjosi, ir buvo atsakingi už sandorius nuosavybės teisės ir turto administravimo klausimais. Toks modelis vis dar egzistuoja, tačiau dabar jau aiški tendencija sutelkti dėmesį arba tik į bylinėjimąsi, arba tik į sandorius. Pamažu mane patraukė viešoji teisė, ypač baudžiamoji, konstitucinė ir administracinė. Mano iandienė praktika labiausiai nukreipta į šias minėtas sritis.

■ **Kuo patraukli viešoji teisė, kuo ji ypatinga?**

– Mano kolegos ir aš džiaugiamės iūkiu atstovauti piliečiui, kuris dėl pačių įvairiausių priežasčių atsiduria ginče su valstybe.

■ **Per savo karjerą ėjote skirtingas pareigas, atrodo, kad esate atkaklus žmogus, o jūsų pastangos leido pasiekti puikių rezultatų. Šiuo metu vadovaujate CCBE, kokius išvelgiate funkcinis skirtumas tarp šių pareigų ir vadovavimo Airijos advokatūrai?**

– Nors nuo 2008 m., kai buvau Airijos advokatūros prezidentas, ji labai pasikeitė, Airijos teisės bendrija tuo metu buvo ir pagrindinė advokatų profesijos reguliuojančioji institucija, ir atstovaujančioji. Iandien ji nebenagrinėja paslaugų skundų, juos tvarko Teisinių paslaugų tarnyba, kuri taip pat rūpinasi Advokatūros politikos klausimais. Tačiau Advokatūra vis dar prižiūri finansinius reikalus ir atlieka atstovaujamąją funkciją. Tad pagrindinis skirtumas tarp Airijos teisės bendrijos ir CCBE yra tas, kad CCBE neatlieka reguliavimo funkcijos.

■ **Ir jūs vis dar praktikuojate. Kaip jums pavyksta suderinti advokato funkcijas, praktiką ir prezidento pareigas?**

– Subalansuoti privačios praktikos poreikius ir eiti CCBE prezidento pareigas tikrai lengviau po pandemijos, kai visi įgijome nuotolinio darbo patirties: geriau i manome, kaip panaudoti technologijas, siekiant padidinti efektyvumą, nors, žinoma, fizinių susitikimų negalima pakeisti.

I tiesų, kaip prezidentas, būdamas organizacijos atstovu, remiuosi puikiu mūsų komitetų ekspertų darbu, puikia teisės patarėjų komanda ir, žinoma, administracijos darbuotojų pagalba. Taigi man pasisekė, kad galiu būti puikių komandų dalimi ir praktikuodamas, ir eidamas CCBE vadovo pareigas. ▶

INTERVIEW

J. MacGuill SC: „We must be vigilant to avoid commoditisation of justice“

Irish solicitor James MacGuill became the president of the Council of Bars and Law Societies of Europe (CCBE) in January 2022. Now CCBE represents the bars and law societies of 45 countries and more than one million European lawyers. With the presidency of Mr. MacGuill, the organisation became more progressive and more empathetic, or maybe the times came harder with Russia's war in Ukraine, new technologies with new challenges, new and old threats for lawyers also – all these things demand to react expeditiously and the President of CCBE with the rest team, as we see, can manage this work smoothly. How? It's because the President has priceless experience. Or maybe optimism and a sense of humor help to deal with all questions? **James MacGuill** accepted our request for this interview and tells us about his approach to all challenges. He also gave us very frank answers about Russia's war in Ukraine, showing the leader is very close to all CCBE members in Europe.

■ **Mr. President, the Lithuanian lawyers know you as a leader of CCBE, but our magazine is dedicated not only to lawyers, so we would like to paint your portrait here – to know you better. What is your specialization as a lawyer and why did you choose this direction? Why did you choose this profession?**

– My late father was a lawyer (solicitor) so naturally growing up, I was curious about his work. As I became more familiar with legal issues I realised I would like to follow in his footsteps.

I qualified in 1986 and joined my father in practice in my hometown 80 km outside the Capital. There was very little specialisation on the part of solicitors outside the capital at that time and most firms were one or two person practices and undertook a general mix of litigation, property law and administration of the Estates. That delivery model still exists but there is a definite trend to concentrate either on litigation or transactions. Gradually I became drawn to public law, particularly criminal, constitutional and administrative law. My practice today is heavily directed in those areas.

■ **And what did you find attractive and special about this specialization?**

– My colleagues and I enjoy the challenge of representing the citizen in dispute with the State for whatever reason.

■ **You came through all different forms in your career, it seems like you are a persistent person and your good ende-avor became great results. What are the main differences between leading the Irish Bar and now, when you are head of CCBE?** ▶

Manau, kad Rusijos turimas nuolatinis statusas Jungtinių Tautų Saugumo Taryboje, atvirai kalbant, yra skandalas.

► **Grįžkime prie aktualijų – šis klausimas asmeniškai: Rusijos karas Ukrainoje daro didelę įtaką daugeliui pasaulio šalių. Kaip jūs vertinate situaciją?**

– Neteisėta invazija į Ukrainą yra visiems pyktį keliantis iurktus tarptautinės teisės pažeidimas, įskaitant humanitarinę teisę ir Romos statutą. Man buvo garbė apsilankyti Ukrainoje ir iireikėti CCBE solidarumą su mūsų kolegomis i Ukrainos. Viliuosi, kad atėjus laikui atsakingi asmenys bus patraukti atsakomybėn, tačiau tai turi vykti laikantis teisinės valstybės principų ir tinkamo atstovavimo. Manau, kad Rusijos turimas nuolatinis statusas Jungtinių Tautų Saugumo Taryboje, atvirai kalbant, yra skandalas.

■ **Jūs asmeniškai ir visa CCBE palaiko Ukrainą. Gal galite papasakoti, kokių veiksmų ėmėsi CCBE, kad prisidėtų prie pagalbos Ukrainos žmonėms?**

– Džiaugiuosi galėdamas pasakyti, kad CCBE ėmėsi neatidėliotinių veiksmų, kad galėtume padėti mūsų kolegoms Ukrainoje: vos prasidėjus karui vieai pasmerkėme neteisėtą invaziją. Raginame ir dabar raginame remti mūsų kolegas Ukrainoje, advokatus, ir apskritai Ukrainos žmones. Rėmėme perkeltuosius, steigdami advokatų kolegijas, kurios

galėtų jiems padėti ir atstovauti, teikti materialinę paramą, rūpinomės kolegų prieglobsčiu ir finansine parama. Žinoma, prisidėjome prie sankcijų ir turto ialdymo priemonių kūrimo. Skatinome kolegas visoje Europoje i pirmų lūpų gauti ataskaitas i Ukrainos nuo karo pabėgusių žmonių, mačiusių karo nusikaltimus, kad jie pateiktųiuos įrodymus Tarptautiniam baudžiamajam teismui. Lietuvos delegacija CCBE garsiai ir aktyviai palaikėiuos žingsnius ir vienareikmiškai smerkė invaziją. Mūsų kolegos i Ukrainos nacionalinės advokatūros labai vertina mūsų solidarumą.

■ **Minėjote sankcijas. Kaip matote advokatų vaidmenį kalbant apie sankcijas, naujas ekonomikos ir energetikos kryptis? Kaip manote, ar Europos valstybės gali būti kartu šioje srityje?**

– Europos valstybės turi būti vieningos ir panaudoti sankcijas kaip veiksmingą būdą pažaboti i karą. Dėl 2014 m. sankcijų taikymo skirtingose valstybėse narėse nenuoseklumas prisidėjo prie didelės painiavos ir neveiksmingumo. Naujausios priemonės turi būti taikomos nuosekliai. Kaip pavieniai teisininkai turime kelti savo kolegų sąmoningumą, kad sankcijų būtų laikomasi, nebūtų pateisinamas jų lau-

žymas, kad nesąžiningi asmenys nepasinaudotų tais, kurie nesąmoningai prisideda prie pažeidimų.

■ **Kalbant apie kitas problemas ir iššūkius, Lietuvos advokatūra labai dėkoja CCBE ir jums asmeniškai, kad 2019 m. palaikėte Lietuvos kolegas ir išreiškėte susirūpinimą dėl šalyje pagausėjusių įvairių iniciatyvų, kurios gali trukdyti įgyvendinti esminius teisininko profesijos principus. Kokius iššūkius matote advokatų garantijoms kitose Europos valstybėse? Kaip su tuo galėtum kovoti, pavyzdžiui, Lenkija ar Vengrija?**

– Teisininko profesija susiduria su daugybe iššūkių, įskaitant vyriausybių kintamumą, kaip minėjote, Lenkijoje ir Vengrijoje. Deja, bet ir kitose valstybėse vyksta konfidencialumo, advokato profesinės paslapties, kliento paslapties – advokato garantijų – erozija. Tai gali įvykti net ir netyčia, pavyzdžiui, tuo metu taikant geranoriškas priemones, susijusias su turto įmaldymu. CCBE turi susidoroti su iššūkiais, kylančiais advokato garantijoms, privalome išlikti budrūs ir užtikrinti, kad tokias grėsmes identifikuosime laiku ir su jomis susidorosime.

■ **2021 m. balandį Europos Vadovų Taryba nusprendė pradėti rengti Europos Konvenciją dėl advokato profesijos, kurios tikslas – apsaugoti pagrindines advokatų garantijas ir teises. Kaip sekasi rengti šį svarbų dokumentą?**

– Europos Konvencijos dėl advokato profesijos rengimo pratybos jau vyksta sėkmingai. Ruošiami pasiūlymai, rengiami tekstai, vyksta reguliarius nacionalinių ekspertų susitikimai. CCBE stebi visus pokyčius, visą procesą, kuriam vadovauja mūsų kolega iš Prancūzijos Laurenas Pettiti, nuolat teikiamos išsami pastabos. Esame įsitikinę, kad tokia priemonė, ypač jei ji bus privaloma taikyti, sustiprins advokato profesijos svarbą ir užtikrins advokatų bei jų klientų saugumą.

■ **Ką, jūsų nuomone, turėtų daryti ES advokatūros, kad valstybėse būtų laikomasi teisės viršenybės principo?**

– Manau, kad vienintelis didžiausias advokatų asociacijų indėlis visoje ES yra užtikrinti, kad jauni kolegos, įgydami kvalifikaciją, žinotų teisinės valstybės principus ir teisės viršenybės svarbą, suvoktų, kaip pasiekti teisingumą, kokiomis priemonėmis ir kokiais principais.

■ **Kalbate apie jaunąją kartą. Koks būtų pagrindinis jūsų patarimas norintiems studijuoti teisę?**

– Gaila, kad pagrindinį teisinį išsilavinimą įgijau būdamas tik 17–20 metų. Manau, būtų geriau, jei būtų galimybė iš pradžių studijuoti bendresnius mokslus trečiojo lygio studijose, o teisės studijas pradėti magistrantūroje. Tokia sistema yra Jungtinėse Valstijose, ir manau, kad tai pagirtina. Daugelis mano draugų ir kolegų, kurie įgijo kitą kvalifikaciją prieš pradėdami studijuoti teisę, daugeliu atžvilgių yra geriau pasirengę praktikuoti dėl platesnio požiūrio ir perspektyvos.

► – While it has changed considerably since I was President in 2008 the Irish Law Society at that time was both the primary regulator and representative body of the solicitor's profession. Today it no longer handles service complaints which are handled by the Legal Services Regulatory Authority who also handle other policy matters. However, it still supervises financial compliance and representation. The principal difference therefore between the Irish Law Society and the CCBE is that the CCBE is purely representational and does not have any regulatory function.

■ **And you are still practicing. How do you manage to balance the functions of attorney at law, practicing, and your role as the President?**

– Balancing the demands of private practice and acting as President of the CCBE is certainly easier following the pandemic experience as we are all much more conversant with the use of technology to introduce efficiencies although there is no substitute for physical meetings. In reality, as President, you are the spokesman for the organisation drawing on the excellent work of the experts on our committees supported by our excellent team of legal advisors and administrative support. So while it is busy I am lucky to be part of excellent teams in my practice and CCBE.

■ **Coming close to realities - I would like to ask more personally - Russia's war in Ukraine has had a great impact on many countries in the world. How do you see the situation?**

– The illegal invasion of Ukraine is an outrage and a gross violation of international law including humanitarian law and the Rome Statute. I was honored to visit Ukraine to express the solidarity of the CCBE to our colleagues there. In due course, those responsible will be held to account but only subject to the rule of law and with proper representation. In the meantime, I think Russia's permanent status on the UN Security Council is quite frankly a scandal.

I think Russia's permanent status on the UN Security Council is quite frankly a scandal.

■ **You as personally and all CCBE stands with Ukraine, what was the support for colleagues from this Country?**

– I am pleased to say that the CCBE took immediate steps to assist our colleagues in Ukraine by denouncing the illegal invasion publicly; calling for support for our colleagues and Ukrainian people generally; supporting the displaced by organising panels of lawyers who could assist and represent them, providing material support in terms of shelter to the displaced colleagues and financial support; contributing to the development of sanctions and asset freezing measures, and encouraging colleagues throughout Europe to obtain first-hand accounts from those displaced who have witnessed war crimes and making that evidence available to the International Criminal Court. The Lithuanian delegation to the CCBE were vocal and dynamic in their support for these steps and unequivocal in their condemnation of the invasion. Their solidarity is greatly appreciated by our colleagues in the Ukrainian National Bar Association.

CCBE prezidentas kartu su Ukrainos advokatūros, kuriai skirtas 2022 m. CCBE Žmogaus teisių apdovanojimas, prezidente Lydia Izovitova.

Deja, bet ir kitose šalyse vyksta konfidencialumo, advokato profesinės paslapties, kliento paslapties – advokato garantijų – erozija.

► **■ Esate kuklus žmogus, nors turite didelę profesinę patirtį, jaunimas turbūt seka jūsų pavyzdžiu. Kaip manote, ar advokato profesija nėra rizikinga, pavojinga?**

– Du man asmeniškai pažįstami baudžiamosios teisės advokatai Patas Finucane ir Rosemary Nelson iš Airijos buvo nužudyti, nes juos siejo neatsakingi elementai,

J. MacGuillas

- 1983 m. baigė teisės studijas Korko universitete.
- 1986 m. tapo advokatu, nuo to laiko užsiima privačia praktika, daugiausia dėmesio skiria viešajai teisei (baudžiamajai teisei, žmogaus teisėms).
- 1991 m. įgijo arbitro diplomą.
- 1996 m. paskirtas notaru.
- 2007–2008 m. ėjo Airijos teisininkų draugijos prezidento pareigas ir pirmininkavo keliems jos komitetams.
- 2008 m. prisijungė prie CCBE.
- 2012–2018 m. du kartus vadovavo Airijos delegacijai CCBE.
- 2013–2019 m. vadovavo CCBE Baudžiamosios teisės komitetui, vėliau prisijungė prie CCBE pirmininkavimo komandos.
- 2020 m. tapo vienu pirmųjų Airijos advokatų, kuriems buvo suteiktas vyresniojo advokato vardas.
- CCBE prezidentas yra „MacGuill and Company“ vadovaujantis partneris advokatų bendrijoje, Lauto grafystėje.

įskaitant politikus ir saugumo pajėgas. Taip, ši profesija yra pavojinga visame pasaulyje, būtent todėl CCBE labai aktyviai kalba advokatų, kuriems gresia pavojus, vardu ir pabrėžia, advokatai yra nepriklausomi.

■ Pakalbėkime apie ateitį. Kokią įtaką technologijos gali turėti advokatams ateityje? Ar ši profesija išliks tokia, kokia yra dabar?

– Per ilgai buvo manoma, kad teisininkai nusiteikę prie technologijų pažangą. Tai netiesa, ir tai parodė pandemija. Tačiau mums nerimą kelia dirbtinio intelekto funkcijos – mums svarbu, kad bet koks galios sprendimų priėmimas priklausytų žmogui, nepriklausomam ir patyrusiam teisėjui. Beje, yra įrodymų, kuo tai gresia – JAV baudžiamojoje teisėje naudojami algoritmai galiausiai davė rezultatų, tendencingai susijusių su rasizmu. Taigi šioje srityje privalome būti budrūs, kad teisingumo nepaverstume preke.

■ Ko palinkėtumėte Lietuvos advokatų bendruomenei ir visiems žurnalo skaitytojams?

– Ramybės, klestėjimo ir pasiekimų sporte (išskyrus tuos atvejus, kai žaidžiate su Airijos rinktinė). ■

► ■ **You mentioned sanctions. How do you see the role of advocates when talking about sanctions, and new directions of economy/ energy? Do you think European states can stand together in this field?**

– European states simply must stand together and use sanctions as an effective way of restraining this illegal war. The inconsistency that accompanied the 2014 sanctions in terms of their application in different Member States have contributed to significant confusion and inefficiency. The recent measures must be applied consistently. As individual lawyers, we must raise consciousness among our colleagues as to what constitutes sanction-breaking so that unwitting colleagues are not used by unscrupulous persons to that end.

■ **Talking about other issues and challenges, the Lithuanian Bar Association very much appreciate CCBE's support in 2019 when you expressed concern about the increased number of various initiatives in Lithuania that could hinder the implementation of the fundamental principles of the legal profession. What kind of challenges do you see for attorneys at law guarantees in other European countries? How to deal with it, for example in Poland, or Hungary?**

However elsewhere there is a continuing erosion of confidentiality, professional secrecy, and legal professional privilege.

– There are a great number of challenges facing the legal profession including interference by governments as you have identified in Poland and Hungary. However elsewhere there is a continuing erosion of confidentiality, professional secrecy, and legal professional privilege. This can occur almost by accident for instance currently as part of well-meaning measures such as those dealing with asset freezing. The challenge for CCBE is to be vigilant at all times and to ensure that we identify such threats in time to deal with them.

■ **In 2021 April European Council decided to start preparing the European Convention on the Lawyer's Profession, the purpose of which is to protect the basic guarantees and rights of lawyers. So how is going the preparation for this very important Convention?**

– The exercise on the preparation of the European Convention on the lawyer's profession is well underway. It is in the course of taking submissions, preparing texts, and holding regular meetings with national experts. The CCBE is monitoring all of these developments and is making detailed submissions under the leadership of our French colleague Lauren Pettiti. It is our belief that an instrument of this kind particularly if it is a binding instrument will underpin the importance of the legal profession and ensure that safeguards that are there to protect our clients will not be interfered with.

■ **What do you think the Bar Associations of the EU should do to succeed in ensuring the Rule of Law?**

– I think the single biggest contribution that Bar Associations throughout the EU can make is to ensure that young colleagues

qualifying is aware of the importance of the rule of law, access to justice, and the instruments that underpin these principles.

■ **You are talking about the young generation. What would be your main advice for those who want to study law?**

– I personally regret that I took law as my primary degree aged between the ages of 17 and 20. I think it is preferable if the opportunity exists to do more general third level study first and then take up Law at a later Master's stage. That is the system in the United States and I believe there is much to commend it. Many of my friends and colleagues that obtained other qualifications before coming to the law are in many ways better equipped to practice because of a broader outlook.

■ **You are an unassuming person, you have a great experience, so, young people could follow your example. But do you find something risky or dangerous in this profession?**

– Two criminal law practitioners Pat Finucane and Rosemary Nelson from the North of Ireland both known personally to me were murdered because they were associated with those they represented by irresponsible elements including politicians and the security forces. This is a recurring danger worldwide and the CCBE is very active in speaking up on behalf of endangered lawyers and stressing that lawyers are independent as advocates.

■ **Let's talk about the future. What impact Legaltech might have on the attorneys at law in the future? Do you think this profession will be still alive?**

– For too long it was assumed that lawyers were against technological progress. That is not true and the pandemic has illustrated as much. What we are concerned about is any substitution by artificial intelligence of the decision-making power that should rest with a human, independent, and experienced Judge. Algorithms when used in criminal justice in the US were shown to produce racially biased outcomes. This is where we must be vigilant to avoid commoditisation of justice.

■ **So what you could wish for Lithuanian attorneys at law and all readers of this magazine?**

– Peace, prosperity, and success in sporting endeavors (except if they are playing an Irish team). ■

J. MacGuill

- Graduated in law from University College Cork in 1983 and was admitted to the roll of solicitors in 1986.
- He was admitted to the role of a solicitor in 1986 and has been in private practice ever since as a litigator with an emphasis on public law, especially criminal law and human rights.
- He subsequently gained a Diploma in Arbitration in 1991 and was appointed a Notary Public in 1996.
- He served as president of the Law Society of Ireland in 2007/8 and has chaired a number of its committees.
- He joined the CCBE in 2008 and was head of the Irish delegation to the CCBE twice between 2012 and 2018.
- He chaired the CCBE's criminal law committee from 2013 to 2019 before joining the CCBE's presidency team.
- In 2020, Mr. MacGuill became one of the first Irish solicitors to be granted the title of senior counsel. CCBE President is the managing partner of MacGuill and Company, a practice of five solicitors in Louth.

KONSTITUCIJA – AUKŠČIAUSIOJI TEISĖ IR GARANTIJA

Konstitucijos nuostatų taikymo iššūkiai

Spalio 21 d. įvyko tarptautinė mokslinė-praktinė konferencija „Konstitucijos 30-metis: nuo ordinarinės iki aukščiausiosios teisės“, kurios paskirtis – paminėti LR Konstitucijos 30-metį, pagrindžiant jos svarbą žmogaus ir piliečio teisių bei laisvių, teisinės valstybės principų apsaugos bei taikymo kontekste

Konferencijoje, kurią organizavo LR Seimas, LR Konstitucinis Teismas, Lietuvos advokatūra ir Mykolo Romerio universitetas, siekta atkreipti dėmesį į Konstitucijoje įtvirtintų nuostatų taikymo iššūkius, sprendžiant teisių gynimo problemas, teisėjų ir teismų nepriklausomumo principo užtikrinimo problematiką, konstitucinių nuostatų įgyvendinimo ribojimus karo padėties metu, advokato, kaip žmogaus teisės ir laisvės ginančio subjekto, procesinių teisių ribojimus, taip pat atskleisti Lietuvos valstybei itin reikšmingus konstitucinės raidos momentus.

Pranešimus konferencijoje skaitė Lietuvos bei užsienio valstybių teisininkai ir mokslininkai: **prof. dr. Egidijus Jarašiūnas, prof. dr. Danutė Jočienė, prof. dr. Egidijus Kūris, prof. dr. Toma Birmontienė, dr. Jurijus Baulinas** (Ukraina), **Sigita Rudėnaitė, prof. dr. Skirgailė Žalimienė ir Mindaugas Kukaitis**. Dalijamės pranešėjų išvalgomis.

„Lietuvos Respublikos Konstitucija – nuo pagrindinio įstatymo iki aukščiausiosios teisės“, – buvęs ES Teisingumo Teismo teisėjas, Lietuvos Respublikos Aukščiausiosios Tarybos Akto „Dėl Lietuvos nepriklausomos valstybės atstatymo“ signataras, buvęs Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo teisėjas, Mykolo Romerio universiteto Teisės mokyklos afilijuotasis profesorius **dr. Egidijus Jarašiūnas** Lietuvos konstitucinėje raidos istorijoje buvo laikas, kai konstitucinės kontrolės nebuvo. Konstitucija buvo suprantama taip, kaip ją suprato įstatymų leidėjas. Tačiau po Antrojo pasaulinio karo, priimant konstitucijas, įstatymas buvo nuvainikuotas. Į pirmą vietą iškilo Konstitucija, o įstatymas iš pirminio šaltinio tapo Konstitucijai subordinuotu aktu. Didieji aktai, tokie kaip Visuotinė žmogaus teisių deklaracija, Europos žmogaus teisių konvencija, keitė konstitucinio reguliavimo esmę ir

požiūrį į žmogaus teises. Tad Konstitucija visais atžvilgiais tapo teisės kūrimo pagrindu.

Konstitucinės justicijos instituto įsitvirtinimas Europoje buvo įrankis, leidęs tekstinį potencialą paversti tikra teise. Atsiradus konstitucinei justicijai ir teismams, pradėjus taikyti Konstituciją, ji tapo tikrąja teise – vieninteliu teisės etalonu.

Menant pirmuosius Lietuvos Konstitucinio Teismo nutarimus, tam tikrą laiką įstatymas buvo įvardijamas pirminiu šaltiniu, pripažįstant, kad jis turi atitikti Konstituciją. Tačiau lūžiniu, perinamuoju momentu tapo 2004 m. gegužės 25 d. nutarimas, kuriame apibrėžtas tolesnis Konstitucijos aiškinimas. Taigi Konstitucija suprantama kaip aukščiausioji teisė – pirminė ir steigianti teisinę tvarką teisė, t. y. viskas kuriama Konstitucijos pagrindu.

Konstitucijai tampant aukščiausiąja teise, itin svarbu buvo suformuoti jurisprudencinį Konstitucijos bloką. Palyginti nedidelis tekstas yra virtęs didžiuliu aiškinimo masyvu. Kalbėdami apie Konstituciją kaip apie aukščiausiąją teisę, turėtume atkreipti dėmesį į du aspektus: konstitucinę interpretaciją, t. y. nuo Konstitucijos sampratos ir koncepcijos priklauso jos aiškinimo koncepcija, taip pat Konstitucijos kaip teisinės sistemos konstitucionalizavimo pagrindą.

„Trisdešimt Lietuvos Respublikos Konstitucijos aiškinimo metų: kur esame?“ – buvusi Europos Žmogaus Teisių Teismo teisėja, Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo pirmininkė, Mykolo Romerio universiteto profesorė **dr. Danutė Jočienė**

Aptartinos trys ryškiausios Konstitucijos aiškinimo kryptys: pirmą, Konstitucijos sampratą, jos viršenybės principo ir kitų valstybės ir visuomenės gyvavimo pagrindų, išskiriant pamatines konstitucines vertybes, aiškinimas; antra, konstitucinės žmogaus teisių ir laisvių apsaugos doktrinos plėtojimas; trečia, Konstitucijos aiškinimas kaip atviros ir draugiškos tiek tarptautinei, tiek Europos Sąjungos teisei ir jas aiškinančiai tarptautinių ir supranacionalinių teismų jurisprudencijai bei Lietuvos valstybės pareigos tinkamai ir visa apimtimi vykdyti priimtus tarptautinius įsipareigojimus.

Konstituciją kaip aukščiausiąją teisę Konstitucinio Teismo suformuotoje jurisprudencijoje apibūdina ne tik Konstitucijos viršenybė, bet ir kitos atskleistos Konstitucijos savybės (pavyzdžiui, Konstitucijos vientisumas, spragų ir prieštaravimų nebuvimas, tiesioginis taikymas, stabilumas ir gyvybingumas). Su jomis susijusi Konstitucinio Teismo išplėtotą oficialioji Konstitucijos keitimo apribojimų doktrina, reikšmingai ▶

